

רקע עיוני

סיפור המבול מתחלק לשני חלקים: החלק הראשון מתאר את מידון הדין, את הוסי הארץ שנתמלאת חמס. תיאור זה הולך ונעשה קודר וקרן האור היחידה היא התוכה הצפה על פני המים – פתח תקווה לעתיד. החלק השני מתאר את השלבים השונים של מידת ההחמס המתדשת את החיים על פני הארץ. האור שהלך והצטמצם ביחידה הקדמת חור ומתפשט ומאיר שוב עולם שקט, והקשת משמשת את לחיים ולשלום לדורות הבאים.

סיפור המבול הארוך והמפורט מסתיים בדברי ה' אל נח ובניו: דברים אלה מתחלקים לשלושה חלקים: (1) מתן מצוות – כגון "פרו ורבו" (2) כריתת הברית – "ואני הנני מקים את בריתי אתכם" (3) מתן אות הברית – "את קשת נתתי בענן והיתה לאות ברית ביני ובין הארץ". סיפור המבול פותח בכריתת כל בשר ומסיים בכריתת הברית עם האנושות המחודשת. יש בו שלוב של דין וחמס כדי לחנכו לראיה ולאהבה את ה'. הרחמים בדין מסומלים בברית שניתנה לנח ולכל הדורות, שלא יהיה עוד מבול מים בעולם (אך מבול אחר אפשרי, כפי שקרה בסדום ועמורה).

רבו התמהוהות על הקשר שבין הקשת לבין הכטחת ה' שלא יהיה עוד מבול לשחת, והיו שחיפשו בקשת, בצבעיה, בצורתה, משהו המייחד אותה לשמש כאות.

אחד הסברים הוא שבשונה מחץ וקשת שנועדו למלחמה – הקשת בענן רגליה כלפי מטה (כיוון הקשת קעור) והדבר מלמדנו שלא יורו בה מן השמים. כלומר, יש כאן קריאה לשלום. הקשת משמשת אות מפני שהקב"ה קבע אותה את לבריתו עם האנושות, שלא יישחת עוד כל בשר, לא מפני שחדלו הטל והחמס מן העולם אלא בשל רחמינו.

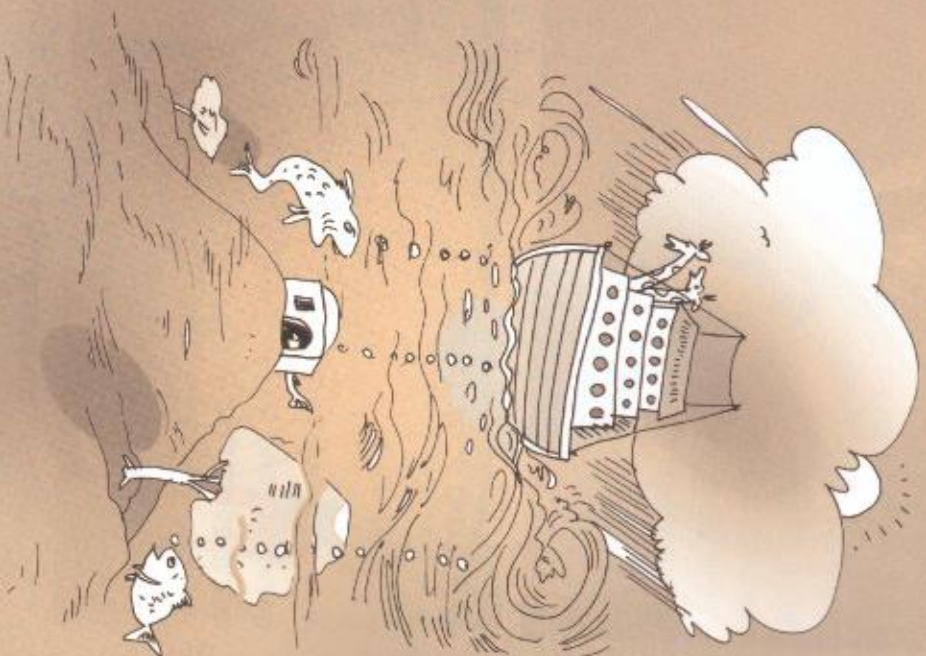
רצוי לחלק את סיפור המבול לשתי יחידות:

- יחידה א – פרקים ו-ז
- יחידה ב – פרקים ח-ט

המבול

פרשת נח

10

הנחיות לעיבוד הסיפור

- * כאמור במבוא, כשמעבדים סיפור לילדים בגיל הרך אפשר לשנות ולהקדים פסוקים מאוחרים כדי לאפשר לילדים להבין את הסיבות לעובדות המסופרות, שאם לא כן הם עשויים להיות מוטרדים מחוסר ידעית הסיבות ולא יהיו פנויים להקשיב למסופר.
- * בהתאם לכך, בפרק 1 מומלץ להקדים את פסוק ז' – "ואני הנני מביא את המבול מים על הארץ" – לפסוק יז' – "עשה לך תֵּבַת עצי גפר...".
- * במהלך הסיפור אפשר לשלב ציור סכמתי (של הגנת) על לוח הקיר להמחשת המסופר. שימוש בטכניקה זו מאפשר למחוק בקלות את הציור המתאר מצב מסוים ולצייר מצב חדש שנוצר. כך למשל אפשר לעייר את מקומה המשתנה של התניבה בהתאם לעליות מפלס המים (ואחר כך בהתאם לירידתו ואת התניבה הנחה על הרי אררט).
- * רצוי להשתמש בדוגמאות המוכרות לילדים לצורך המחשת ממדי ותוכנה (אפשר לדמות את התניבה לבית בן חמש קומות, שחור וענקי, או להוציא את הילדים לשטח פתוח להדגמת הממדים).
- * את החושת הזמן הארוך של ירידת המבול אפשר להעביר על ידי שימוש חוזר ונשנית של הפסוק "ויהי הגשם על הארץ, ארבעים יום וארבעים לילה" (י, יב), בתוספת דברי הסבר: המבול ירד יום ויפסק, עוד יום ועוד לילה, עוד יום ועוד לילה... עוד... ובסך הכול 40 ימים יום וארבעים לילה.
- * מומלץ ללמוד את הברכה הנאמרת בשעה שרואים את הקשת בענן: "וְעָנָן וְקַוִּים, וְאֵרַץ הַבְּרִית וְנֶאֱמָרוּ וְקִיַּם בְּמַעֲמָרָא".

בעיות העשויות להתעורר

- * סיפור המבול מתפרס על פני פרקים אחדים (י-יט). הוא כולל תיאור מפורט מאוד של ההכנות למבול, המבול, ההבטחה והברכות. רצוי לחלק את הסיפור לשתי יחידות, כפי שצוין ברקע העיוני.
- * רצוי שלא להרבות בפרטים אלא לספר סיפור קצר, חווייתי, שבו יודגש המסר של יריאת ה'.
- * הסיפור מתחיל כבר בפרק ו, פסוק ט, אולם בסוף פרק ה משולבים פרטים חשובים המשמשים רקע להבנת הספור, כגון:
 - הולדת נח (ה, כח-כט)
 - הולדת בני נח (ה, לב)
 - עצבות ה' על השחיתות הרבה והחלטתו להשחית את העולם (ו, ה-ז).
- * פרטים אלה משמשים בסיס להבנת הסיפור ועל כן יש לכלול אותם בו בצורה מתומצתת.
- * פער הזמן שבין קין לנח והעובדה שבפרק זמן זה התרבו האנשים בעולם מחייבים מתן דברי הסבר.
- * רצוי לא לפרט את השמות הרבים המובאים בפרק ה כדי לא לבלבל את הילדים, אך אפשר לנקוב בשמות אחדים כדי שיתרשמו מהשמות האופייניים לתקופה.
- * יש לזכור שסיפור מותם של כל בעלי החיים נושא מטען רגשי, ולכן אין להרבות בפרטים המתארים זאת. אפשר לתאר את העלייה הדרגתית של המים והילדים יבינו את כל המשתמע מכך על פי ניסיונם האישי.
- * בפרקים יז-י"ש חזרה על פרטים שונים. הגנתת תשקול על מה לוותר וכיצד למקד את הסיפור.

י.ס. החלק הראשון מתאר את מידת החוסר תיאור זה הולך ונעשה קודר, תוצאה על פני המים – פתח תקווה שעליהם השונים של מידת הרחמים יוצר, האור שהלך והצטמצם ביחידה וזו עולם שקט, והקשת משמשת אות

וסחיים בדברי ה' אל נח ובניו. דברים (1) מתן מצוות – כגון "פרו ורבו" (2) ויס את בריתי אתכם" (3) מתן אות והזחה לאות ברית ביני ובין הארץ". ל נשר ומסיים בברית הברית עם נ של זין וחמים כדי לחנכו ליראה מסומלים בברית שניתנה לנח ולכל ס בעולם (אך מבול אחר אפשרי, כפי

וקשת לבין הבטחת ה' שלא יהיה עוד את, מצבעת, בצורתה, משהו המיוחד ורץ וקשת שנועדו למלחמה – הקשת את קעור) והדבר מלמדנו שלא יירו בה וזו לשלום. הקשת משמשת אות מפני וזו עם האנושות, שלא יישרת עוד כל נוס מן העולם אלא בשל רחמינו.

והזו והיחידות:

אם ישיבשה בקרבת מקום. העורב הויזנה הם עופות הרנגילים לעוף למרחקים, ובמיוחד היונה המאומנת לשוב מדי ערב לשובד שבו היא גדלה. העורב הנו עוף פיקח. הוא אוכל מן החי ומן הצומח, ואילו היונה – רק מהצומח.

שאלות שאפשר לשאול את הילדים

- * מה אתם חושבים, אילו מעשים רעים עשו האנשים: (רצוי להדגיש את אייקים המצוות שבין אדם לחברו).
- * מדוע ציווה ה' את נח לבנות דווקא תיבה?
- * מדוע ציווה ה' את נח להכניס שניים שניים מן הבהמות הלא-טהורות ושבעה שבעה מן הבהמות הטהורות?
- * היונה עפה, ומשחררה היה עלה זית בפית. מה יכול היה נח להבין ולדעת מכך?

פסוקים שראוי לצטט

- * "נח איש צדיק תמים היה..." (גן, טז).
- * "עשה לך תבת עצי גפר" (גן, יד).
- * "ואני הנני מביא את המבול מים על הארץ" (גן, יז).
- * "ועש נח ככל אשר צוה אתו אלקים כן עשה" (גן, כב).
- * "ויהי הגשם על הארץ, ארבעים יום וארבעים לילה" (גן, כג).
- * "ויאמר אלקים את נח ואת כל החיה ואת כל הבהמה אשר אתו בתבה" (ת, א).
- * "ויבן נח מזבח לה'" (ת, כ).
- * "את קשתית נתתי בענן, והחיה לאות ברית ביני ובין הארץ" (ט, יג).

הצעה לסעיליות נלווית בעקבות סיפור היחידה

חילדים יציירו את המבול עם כל המשתמע ממנו. כדי להמחיש את

מסרים שראוי להדגיש

- * תיקון העולם – ה' ברא עולם יפה וטוב, והאנשים השחיתו אותו במעשיהם. ה' רצה לתקן את העולם.
- * יראת ה' – "ועש נח ככל אשר צוה אתו אלקים כן עשה" (גן, כב)
- * מידת הרחמים של הקב"ה – "ויאמר אלקים את נח ואת כל החיה..." (גן, א)
- * הברית בין ה' ובני האדם (קשת בשמים)
- * התבטחה – לא יהיה עוד מבול בעולם
- * קביעת סדרי עולם (י' זרע וקציר, וקץ וחם, וקץ וחורף, ויום ולילה לא ישפתי")
- * חזירה לה' (הקרבת קרבן תודה).
- * מסרים אלה מהווים בסיס לחיזוק האמונה בה' כנושא מצטבר.

מושגים ומילות מפתח שחשוב להבהיר

- * מבול (גודל הטיפות, העוצמה, האינסופיות)
- * התיבה (צורתה, ממדיה, החומרים שמהם היא היתה עשויה, תפקדיה)
- * צף (יש לאפשר לילדים להתנסות במשחקי מים להבנת המושג צף/שוקע ולהסקת מסקנות. במהלך ההתנסות אפשר להוסיף מים ולהעלות את גובה המפלס ואחר כך לרוע מהם ולהוריד את גובה פני המים.)
- * טהור ושאינו טהור – דיון סביב הנושא של חיות טהורות ושאינו טהורות וברור הסימנים המאפיינים. הילדים יוכלו למיין תמונות של חיות או חיות משחק תלד-ממדיות לשתי קבוצות אלה.
- * צוהר (על פי אבן שושן = פתח לאור, אשנב, חלון קטן)
- * קרבן תודה – הדגשת התודה לנותן הטובה (נח לקב"ה) וחזרה להודות (בניית מזבח והקרבת קרבן)
- * עורב ויונה – בעולם הקדום נהגו לשלוח ציפורים מספינות כדי לדעת

המים שעלו וגברו וכיסו הכול אפשר לכסות את הציור בנייר צלופן כחול.
 תמונה בנושא והצעות לפעילות ראו להלן בחלק "צירות אמנות על
 נושאים מספר בראשית".

הערה
 אופן ההצגה של יחידה זו עשוי לשרת את הגנת בעיבוד סיפורי תורה
 אחרים, כגון אלה שלא הובאו במדריך במפורט אלא בראשי פרקים
 וברעיונות כלליים בלבד.

תלבת נח, אתיופיה, אוסף אבנר קשת

ס לעוף
 בן שבו
 צומח,
 (ט, יג).
 ויש את
 ויר אתו
 ו להבין
 ו הלא-
 (חדגיש